

Erotiek in dans en gebaar

Stadstheater. Handtheater met 'O Amor, de liefde natuurlijk'. Dans- en poëzievoorstelling met erotische gedichten van de Braziliaanse dichter Carlos Drummond de Andrade. Idee en regie Mieke Julien. Op zaterdag 7 oktober, aanvang half negen.

DOOR GÉ ANSEMS

Amsterdam/Zoetermeer – Veel doven bedienen zich van de Nederlandse Gebarentaal. En dat is ook de voertaal van Handtheater, het in Amsterdam gewortelde theatergezelschap van doven. Een ensemble met een publiek dat echter gemiddeld voor zeventig procent uit horenden bestaat. En om de voorstellingen voor de horenden toegankelijker te maken, werden de in de gebarentaal uitgedrukte teksten tot nu toe simultaan door een tolk in de spreektaal vertaald. De vaste en tot nu toe enige regisseuse Mieke Julien ziet daar van af bij haar nieuwe productie 'O Amor, de liefde natuurlijk'. Een dans- en poëzievoorstelling met als leidraad een aantal sterk erotische pennenvruchten van de Braziliaanse dichter Carlos Drummond de Andrade. Zes acteurs, twee vrouwen en vier mannen declameren in de Nederlandse Gebarentaal en dansen tussen 'sensuele' zuilen. "De voorstelling wordt door muziek van Alan Purves ondersteund", vertelt Mieke. "Dat is een van de redenen waarom we dit keer niet tolken. Want dan moet je door de muziek heen praten. En dat zou zonde zijn. Bovendien lopen de gedichten in de gebarentaal niet simultaan met de in het Nederlands vertaalde teksten. En op de derde plaats leek het ons een leuke ervaring voor de mensen om nu eens geen stemmen te horen. Dan kunnen zij zich volledig concentreren op de beweging en de muziek van Purves, een combinatie van natuurgeluiden en klanken".

Mieke laat enkele voorbeelden horen. Eerst op akoestische instrumenten weergegeven natuurgeluiden (harmonische klanken) en dan een fragment met bellestjes met in de rand het geluid van een trommel. Wat duidelijk wordt dat Purves vooral geluidsferen heeft gecreëerd, waarin de toeschouwer wordt ondergedompeld. Het enige concrete houvast voor

Een scène uit de dans- en poëzievoorstelling 'O Amor, de liefde natuurlijk' waarmee het Handtheater op zaterdag 7 oktober op de planken staat in het Stadstheater. De teksten worden gedeclameerd in gebarentaal. foto Syll Shaap

de horende bezoeker is het tekstboekje met de gedichten, dat hij voor aanvang krijgt uitgereikt. Teksten die zoals gezegd niet simultaan in gebarentaal op het toneel worden gevisualiseerd. Toch denkt Mieke dat de voorstelling ook hen die de taal van doven niet beheersen veel kan bieden. Ze vergelijkt het met een opera in een buitenlandse taal. Ook als je die taal niet machtig bent, kun je toch vaak zo'n opera-voorstelling in grote lijnen volgen.

"Je voelt om welke emoties het gaat. Door de gebarentaal kun je ook geroerd raken. En ook al beheers je die taal niet, toch kun je sommige dingen letterlijk begrijpen".

MIME

Beoefenaren van de gebarentaal gebruiken niet alleen hun handen, maar hun hele lichaam. En daarbij speelt vooral de gezichtsexpressie een belangrijke rol. Het doet vaak denken aan mime.

"De Nederlandse Gebarentaal bevat net als alle andere gebarentaal hele sterke mimische

elementen", bevestigt Mieke. "Maar het is geen mime. Je kunt je bijvoorbeeld in mime niet abstract uitdrukken. Je kunt ook geen verleden en toekomst aangeven. In de gebarentaal kunnen je net als in de gesproken taal, alles zeggen. Het is ook een taal met een eigen grammatica. De gebarentaal kent bijvoorbeeld geen lidwoorden en hulpwerkwoorden. Zo vertaal je bijvoorbeeld het zinnetje "ik heb gelopen" in de gebarentaal met "vroeger ik lopen".

PORTUGEEES

We keren terug naar de voorstelling en citeren een van de gedichten die in de gebarentaal wordt gedeclameerd, getiteld: 'De vloer is bed'

'De vloer is bed wanneer de liefde overmant. Op hoogpolig tapijt of op het hardst parket, als liefde om naar bed te gaan niet wachten kan, vormen wij lijf aan lijf het vochtige ballet.

Om uit te rusten van het liefdespel gaan wij naar bed.' Het is een Nederlandse vertaling

uit het Portugees. Een werkgroep bestaande uit Mieke, een Braziliaan en twee doven heeft de gedichten voor de voorstelling vertaald in de Nederlandse Gebarentaal. Mieke: "We hebben daarbij niet alleen de gewone Nederlandse vertaling gevolgd, maar ook steeds gekeken naar het Portugees, omdat die taal vaak mooiere beelden opleverde dan het Nederlands. De vertaling hebben we op video vastgesteld en die diende als script voor de acteurs".

Er wordt in de voorstelling ook gedanst, terwijl de dansers de muziek niet kunnen horen. Volgens Mieke is dat geen probleem. "Ze dansen namelijk niet op de muziek. Maar omdat in de compositie van Purves meer ritmes tegelijk voorkomen, vallen de dansers altijd wel in een van die ritmes".

Het werk van Carlos Drummond de Andrade is al eens uitvoerig belicht in een televisie-documentaire van Heddy Honigmann. Die documentaire bracht Mieke Julien op het idee om met Handtheater een voorstelling te maken op basis van zijn gedichten.

Handtheater vecht voor subsidie

Amsterdam/Zoetermeer – Het Handtheater, dat zaterdag 7 oktober optreedt in het Stadstheater, vecht voor een structurele subsidie. Staatssecretaris Van der Ploeg (cultuur) heeft echter de subsidie-aanvraag van het gezelschap op grond van het negatieve advies van de Raad voor Cultuur afgewezen.

Het ensemble probeert zich tot nu toe staande te houden met project-subsidies. Maar die leveren zo weinig op dat de acteurs praktisch voor niets moeten werken. Ook regisseuse Mieke Julien, die evenals haar acteurs fulltime voor Handtheater werkt, kan van de schaarse opbrengsten uit de projectpotten niet leven. De van huis uit journalist/schrijfter (ze werkte onder meer voor de Vpro-televisie, de Ikon, de Kro en de Nos) moet in haar 'spaarzame vrijetijd' geld verdienen. De thuisbasis van het Handtheater is het Theater 't OOG in Amsterdam, dat door een van de acteurs met geld uit ei-

gen zak wordt gefinancierd. "Dat is niet meer vol te houden", zegt Mieke. "De Raad voor Cultuur heeft ons nooit gemonitord. Hoe komt men dan aan een negatief oordeel. Op grond van welke criteria? De raad heeft wel gezegd dat doven een culturele minderheid vormen met een eigen taal. Dan hebben zij toch ook recht op eigen kunst en cultuur. Zij zijn ook belastingbetaler. In 1994 gaf de overheid (gemeenten, provincie en rijk) ruim 3 miljard uit aan cultuur, dat is 200 gulden per persoon. In Nederland wonen vijftienduizend doven. Die hebben dus samen recht op drie miljoen gulden, want het overgrote deel van de cultuur is voor hen niet toegankelijk".

Mieke laat een boek zien met brieven van honderd mensen, veelal afkomstig uit de culturele sector, onder wie de acteur Henk Votel, aan Van der Ploeg waarin zijn protesteren tegen de afwijzing van de subsidie.